

| Araştırma Makalesi / Research Article |

İnsan Kaynakları Yönetiminin İş Güvenliği Uygulamaları Açısından Okul Güvenliği

School Safety in Terms of Occupational Safety Practices of Human Resources Management

Ayhan Kandemir¹, Türkan Argon²

Anahtar Kelimeler

insan kaynakları
yönetimi
okul güvenliği
öğretmen
yönetici

Keywords

human resources
management
school safety
teacher
administrator

Başvuru Tarihi/Received
6.2.2019

Kabul Tarihi /Accepted
15.8.2019

Öz

Bu araştırmanın amacı okul güvenliği uygulamaları ve sorunlarına ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini belirlemektir. Nitel araştırma modelinde yürütülen araştırmanın çalışma grubunu Bolu il merkezi devlet okullarında çalışan 15 öğretmen ve 15 yönetici oluşturmaktadır. Araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmış, içerik analizi ve betimsel analizle çözümlenmiştir. Araştırma sonucunda katılımcılar, okulların güvenli bir ortam olması için fiziksel alanların güvenli hale getirilmesi, nöbetçi öğretmen-öğrenci ve güvenlik görevlisi görevlendirilmesi vb. görüşler belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük çoğunluğu okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olması konusunda sorunlar yaşanmadığını, yapılanların yeterli olduğunu belirtirken, bir kısmı da sorunların üstesinden gelmek için bilgilendirme ve rehberlik toplantıları/konferansları yapma, görüşünü belirtmiştir. Bununla birlikte mevzuat ve yasalardaki eksiklik, yetki yetersizliği dile getirilen görüşler arasındadır. Sorunların çözümüne yönelik yapılan öneriler ise toplantı ve konferansların daha sık yapılması, sevgi, saygı ve hoşgörü ortamının artırılması, okul güvenlik görevlisi sayısının artırılması, diğer kurumlara işbirliği, fiziksel yeterliliklerin artırılması, yetkilerin artırılması vb. şeklindedir.

Abstract

The aim of this study is to determine the views of the school administrators and teachers on school safety practices and problems. The study group of the research conducted in the qualitative research model constitutes of 15 teachers and 15 administrators working in Bolu province public schools. Research data was collected by a semi-structured interview form and analyzed by content analysis and descriptive analysis. As a result of this research, the participants expressed their opinions about to secure the physical areas to ensure a safe environment in schools, employment of duty teacher-student and security guard, etc. While the majority of the participants stated that there were no problems in terms of being a safe and livable environment of schools, some of them stated that they were sufficient and some of them gave information and guidance meetings / conferences to overcome the problems. However, deficiencies in legislation and law, lack of authority are among the opinions expressed. Suggestions for solutions to problems are made to make meetings and conferences more frequent, increase the atmosphere of love, respect and tolerance, increase the number of school security officers, cooperation with other institutions, increase the physical competence, increase the authority, etc.

¹ MEB, Bolu, TÜRKİYE; <https://orcid.org/0000-0002-2565-4292>

² BAİBÜ, Eğitim Fakültesi, Eğitim Yönetimi ve Denetimi Anabilim Dalı, Bolu, TÜRKİYE; <https://orcid.org/000-0002-0744-8647>

Extended Abstract

Introduction

If it is desirable to provide the highest level of benefit by finding out the skills of the employees, establishing a safe environment for them both inside and outside the organization shows the relationship between occupational safety and HRM (Yıldırım and Bakır, 2014). To create and maintain a safe school life for both employees and students in educational organizations is the basic duty of all educational staff, especially for managers. Because to increase motivation and to maintain their individual development in accordance with the requirements, a safe school and acting in line with educational objectives for all stakeholders in and out of school is required (Çalık, Kurt and Çalık, 2011). In this respect, school management should make school a safe place in many ways both individually, physically, environmentally, etc. School administrators should be able to manage this process effectively and efficiently. It is a necessity for school administrators to create a collaborative system by including teachers, students, parents and the environment, which are their stakeholders. With this research conducted in line with the stated reasons, it is aimed to make suggestions in accordance with the obtained results by determining the teachers and managers' views on school safety practices.

Method

In this study, case science model, which is one of the qualitative research types, was used. A total of 30 trainers, 15 managers and 15 teachers working in the official schools of Bolu province, were established to include all types of schools in the study group, considering the maximum variation sampling. The demographic characteristics of the participants are as follows: 6 of the teachers were female, 9 of them were male; 14 of them have bachelor's degree, 1 of them have master's degree; 2 of them were pre-school teachers, 5 of them were Primary School teachers, 4 of them were secondary school teachers, 4 of them were high school teachers. One of them has 1-5 years of experience. Three of them have 6-10 years of experience. Three of them have 11-15 years of experience and 8 of them have more than 15 years of teaching experience. 5 of the managers were women, 10 were men. 10 of them have bachelors' degree 5 have master's. 2 of the managers were preschool managers, 3 were primary school managers, 6 were secondary school and 4 were high school. 8 of the managers have 1-5 years of experience. 3 of them have 6-10 years and 1 of them has 11-15 years of experience. and 3 of them have more than 15 years of managing experience.

The research data were collected with the interview form consisting of semi-structured open-ended questions and it was ensured that participants express their opinions in writing so that they can express their opinions clearly. On the form of five open-ended questions were prepared separately for teachers and administrators. In the questions, managers were asked what they were doing about school safety and the teachers were asked what their managers were doing about school safety.

We asked these in questions about safe school environment; in order to ensure that schools are safe, livable and workable places, what are the problems faced by employees and students, what is done to overcome these problems, and whether the work done is adequate. The data obtained from the study were analyzed through qualitative research methods, content and descriptive analysis. For this purpose, similar findings were collected in the light of concepts and themes and were interpreted appropriately to allow researchers to understand correctly. The similarities or differences of the comments have been taken into account and the views have been placed on the appropriate themes. Codes like T-1, T-2... ere given to the teachers participating in the research and M-1, M-2... fort he managers. The data was embodied in the form of a review of how often the research questions were answered.

Result and Discussion

In terms of Occupational Safety and health practices, the participatory views of the school safety practice were examined and the following results were obtained in the study:

In order to ensure that schools are safe and livable places, managers and teachers have similar views like making the physical areas of the school safe, appointing duty teachers and students, setting up security cameras and providing communication. But teachers and manager have also different ideas; teachers suggest to train staff while managers suggest to hold information meetings and form work safety teams.

The two participating groups stated similar views on the issues of informing and guiding students, like setting up security cameras, making physical areas safe, performing fire and earthquake drills, and assigning duty teachers. Unlikely teachers suggested to strengthen the family cooperation and use digital cards. The administrators stated that they should contact the school police and employ a security guard.

The majority of the participants stated that there were no problems related with the employees for the school a safe, livable and workable environment. However, some of the teachers emphasized that the employees were not taken into consideration and there is a problem of communication. The managers emphasized that the employees were careless and irresponsible, that parents interfered with the employees' jobs and that there was a lack of information, communication and motivation. In the case of the problems experienced by the students, there is no problem according to some of the participants, but according to the ones who stated that there are problems, these problems are behavior and disciplinary problems, lack of communication with parents, lack of physical space, physical accidents and harmful habits.

In order to overcome the problems and make schools a safe, livable and workable environment, the majority of participants agreed in the idea of organizing information meetings and conferences for employees, providing information and guidance for students. In addition, attaching importance to cooperation and solidarity for employees, making motivation works, preparing boards and panels, communicating effectively with students, rewarding successful students, appointing security guards, preparing dashboards, forming disciplinary committees and threatening the students slightly are some precautions that are taken.

The majority of the participants think that, and that what is done by both employees and students is sufficient to schools are safe and livable. The common points of those who see inadequacy are about legislation and shortages in law, lack of authority, misconception of teachers and ignoring problems.

In the suggestions made for solutions to the problems faced by schools in terms of being a safe and livable environment, it is observed that teachers and managers are united in the proposal of making meetings and conferences more frequently. In addition, some remarkable suggestions are to increase the environment of love, respect and tolerance, to increase the number of school security officers, to cooperate with other institutions, to increase the physical competences and to increase the authority.

GİRİŞ

Amaçları, ilgi alanları, kullandıkları bilgi türleri, büyüklükleri birbirinden farklı olsa da örgütlerdeki en önemli unsurun insan kaynağı olduğu gerçeği, bugün hemen hemen herkesçe kabul edilmektedir. Bu gerçek, benzer hedefleri ortaya çıkarmak üzere toplanmış çalışanlar arasındaki etkileşim ve ilişkilerin, farklı bakış açılarıyla tekrar gözden geçirilmesini gerektirmiş; insan kaynakları yönetimi (İKY) de belirtilen farklılıkları belirlemek üzere ortaya çıkan (Fındıkcı, 2003), örgütteki insan faktörünü son yıllarda daha önemli hale getiren (Argon ve Eren, 2004) bir yaklaşımdır. Örgüt ve çalışanların amaçlarına birlikte yön vererek, her ikisini ortak noktada buluşturup en üst düzeye çıkartmayı hedefleyen bu yaklaşım, örgütleri başarılı ve başarısız yapan unsurun insan olduğu gerçeğinden hareketle, çalışanlarına daha fazla ilgi göstermeyi (Yıldırım ve Bakır, 2014) temel amaç olarak görmektedir. Çalışanların işe girişlerinden emekliliklerine kadar her türlü ilgi, ihtiyaç ve beklentilerini belirleyerek karşılamak, en yüksek kapasitede çalışmalarını ve verimli olmalarını sağlamak için her türlü eylemle ilgilenmektedir (Palmer ve Winters, 1993).

Örgütler ve çalışanları için önemli bir konu olan iş güvenliği ve sağlığı kavramı ise sanayileşme sonrası ortaya çıkan bir kavram olmakla birlikte, öneminin anlaşılıp uygulamalara yansımaları zaman almıştır. Özellikle Dünya Çalışma Örgütü ve Dünya Sağlık Örgütü'nün 1950'lerden itibaren yaptığı faaliyetler, iş güvenliği ve sağlığına yönelik uygulamaların önemini artırarak her alanda yaygınlaşmasına neden olmuştur (Erol, 2015). Sanayileşen dünyada, çalışan emekçilerin her alanda haklarını korumaya çalışma, şeklinde başlangıçta oldukça geniş bir şekilde ele alınan kavrama (Bostancı, 2011) yönelik pek çok tanım mevcuttur. Zamanla daha dar anlamlar yüklenen iş güvenliği ve sağlığı kavramı çalışanların işin fiziksel ve çevresel durumu nedeniyle ortaya çıkacak olumsuz durum ve koşullardan en az etkilenmesini sağlamak (Balkır, 2012) ve çalışanın her alanda iş yerinde meydana gelen tehlikelere karşı korunması (Sümer, 2013) şeklinde ele alınmaktadır. Tanımlarda da görüldüğü gibi iş güvenliği ve sağlığı çalışanın sadece iş yaralanmaları ve rahatsızlıklarına karşı engellenmesi değil, aynı zamanda sosyo-psikolojik ve çevresel olarak olumlu gelişimini sağlamayı amaçlayan bir alandır (Kılıç, 2011). İKY açısından bakıldığında ise iş güvenliği ve sağlığı, son derece önemli bir kavramdır. Çünkü çalışandan yeteneklerini ortaya çıkararak en üst düzeyde yarar sağlanmak isteniyorsa, örgüt içinde ve dışında onun için güvenli bir ortam oluşturulması gerekmektedir ki, bu durum iş güvenliği ve sağlığı ile İKY arasında sıkı bir ilişki olduğunu göstermektedir (Yıldırım ve Bakır, 2014).

Bütün örgütler için olduğu gibi etkili bir okul için de güvenlik ve sağlık kavramları eğitimin vazgeçilmez paydaşlarındandır. Özellikle yaşanan dünyanın anlamını belirleyip bireyin başarı ve üretkenliği arttıran güvenliğe (Turhan ve Turan, 2012) yönelik her gün gazete, televizyon, internet vb. medya araçları aracılığıyla okullarda güvenlik sorunları yaşandığına yönelik çıkan haberler (Erol, 2008), bu kavramın artık eğitim sisteminin bir parçası olduğunu kanıtlarken, ciddi bir soruna da dikkat çekmektedir. Nüfusun büyük çoğunluğunun eğitim sektörü ile doğrudan ya da dolaylı ilişkisinin olması ise kamuoyu olarak bu alana olan ilgiyi daha da arttırmaktadır. Bu doğrultuda yapılan araştırmada, güvenlik kavramı, okullarda ele alınıp tartışılmıştır.

Okul Güvenliği

Maslow'un İhtiyaçlar Hiyerarşisinde temel ihtiyaçlar olan fizyolojik ihtiyaçlardan sonra gelen güvenlik ihtiyacı (Argon ve Eren, 2004), insanların en yoğun olarak bulunduğu okullarda ele alındığında; okulun bulunduğu semt ya da mahallenin özellikleri, öğrenci, veli demografik durumları, fiziksel ortam, okul türleri gibi okulla ilgili birçok değişkeni içinde barındıran oldukça geniş bir yelpazesi olan bir kavram olarak ortaya çıkmaktadır. Okul güvenlik sorunlarının belirlenerek bunlara uygun çözümleri bulmak ise eğitim sisteminin başat sorunlarından biridir (Çalık, Kurt ve Çalık 2011). Okulun bulunduğu yerin çok göç alması, okula kayıt ve ayrılma sayılarındaki artış, okul öğrencilerinin demografik özelliklerinin farklılıkları okul güvenliğini doğrudan etkileyen değişkenlerdir (Karakütük, Özbal ve Sağlam, 2017). Okul ve okul çevresini içeren bir konu olan okul güvenliği (Dönmez, 2001), aynı zamanda bu değişkenlerden etkilenen bireylerin, kendilerini fiziksel, duygusal, psikolojik yönlerden rahat ve güvenli hissetmeleri anlamına da gelmektedir (Wanat, 1996; akt: Dönmez, 2001). Eğitim kurumlarında ele alındığında tüm bireyler için eğitim ve öğretime önem veren, ilerleme hedefi olan, eğitim ortamındaki herkesin güvenli bir çevrede kabiliyetlerini sergileyebildikleri, huzurlu olabildikleri, işbirliği içinde, saygının esas olduğu yer şeklindeki okullar, güvenli okul olarak adlandırılmaktadır (Çelik, 2005). Güvenli okul, sadece okul içini değil, okulun devamlı etkileşim içinde bulunduğu toplumu da her yönüyle geliştirmeyi amaçlayan bir okuldur. Okuldaki tüm bileşenlerin eşit olduğu, karşılıklı saygı ve olumlu örgüt iklimi içerisinde okulun tüm bireylerinin iş birliği ve dayanışması ile güvenli okulu oluşturması (Bucher ve Manning, 2005), sorumlu grupların tümünün ortak amacıdır. Zira ebeveynler çocuklarının her zaman ve her yerde güvenli bir ortamda olmalarını beklerken, eğitimciler hiçbir baskı ve zorlama olmaksızın, bu çocukların eğitimlerini gerçekleştirmek, okul yöneticileri ise başarıyı merkeze alarak çalışan ve öğrencilerin her konuda motive edildiği bir çevre arzularlar. Görüldüğü gibi güvenli okul, okulun tüm bileşenlerini içine alarak işbirlikçi bir planlama ile amaçlarına ulaşacaktır (Turhan ve Turan, 2012).

Okul güvenliğini geliştirmek ve ilerletme konusunda pek çok görüş bulunmaktadır. Bu görüşlerden en dikkat çekicilerinden birinde Welsh (2000), güvenli okulda bütün öğrencilere odaklanan bütüncül bir anlayış oluşturulmasını, çalışanları güçlendiren faaliyetler gerçekleştirilmesini ve verimli etkinliklerin devamlı uygulanmasını önermektedir. Bu görüş dışında okul güvenliği ile ilgili kabul gören üç temel teori bulunmaktadır (Işık, 2004). İlki toplumsal inanç ve normların çocuklara, aileler ve çevre tarafından düzgün aktarılamadığı için öğrenciler arasında olumsuz olayların meydana geldiğini savunan kontrol teorisi; ikincisi bulunduğu

ortamı, örgüt iklimini, yöneticilerinin özelliklerini, çalışanlar ve öğrenciler arasındaki ilişkileri ön plana çıkaran kurumsal etkenler teorisi, sonucusu ise okulu toplumun bir maketi olarak gören ve okuldaki olumsuz olayların nedenini aile ve toplum içindeki olumsuzluklara bağlayan sosyal çözülme teorisidir (Erol, 2009). Bugün bu teorilerin tamamının neden ve sonuç ilişkileri doğrultusunda okul üzerinde etkili olduğunu söylemek mümkündür ve okul güvenliği sorunu bütün dünya ülkelerinde eğitim sistemlerini doğrudan etkileyen bir faktördür.

Türkiye’de ise, okul güvenliği konusuna önem veren Milli Eğitim Bakanlığı (MEB), geçmişte ve günümüzde dikkat çeken adımlar atmıştır. 19/12/2007 tarih ve 26735 sayılı Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik (2007), 2014/20 sayılı Uyuşturucu Kullanımı ve Bağımlılıkla Mücadele Konulu Genelge (MEB, 2014) güvenlik için yapılanlara örnek gösterilebilir. Buna ek olarak İçişleri Bakanlığı 2017-2018 Eğitim-Öğretim Döneminde Okulların Çevresinde Alınacak Güvenlik Tedbirleri adlı genelgeyle tüm eğitim kurumları için "Güvenli Eğitim Koordinasyon Görevlisi" adı altında bir görevlinin okullarda bulunması kararlaştırılmıştır. Bu görevlinin görevleri, okul idaresiyle iletişim halinde olmak, okul çevresindeki uygunsuz kişilere müdahale etmek ve bu kişileri ilgili birimlere iletmek şeklindedir. Bunun yanında bu genelge, eğitim kurumlarında güvenliği daha da arttırmak için kamera sistemi kurulmasını kararlaştırmıştır (TC. İçişleri Bakanlığı, 2017). Okul güvenliği konusundaki son genelge ise 27/04/2018 tarihinde MEB tarafından yayımlanan genelgedir. Bu genelge ile okul giriş ve çıkışlarında titiz davranılması ve okula girenlerin kayıt altına alınması, okul çevresinde trafik önlemlerinin alınması, okul çevresinde öğrenci güvenliğini tehlikeye sokacak fiziksel engellerin (trafo, metruk bina vs.) giderilmesi, okul güvenlik görevlilerine düzenli eğitim verilmesi, okul servis araç ve şoförlerinin sıkı bir şekilde denetlenmesi, kitle iletişim araçlarının olumsuzluklarına karşı öğrencilerin bilgilendirilmesi vb. konularda öğrenci ve velilerin bilgilendirilmesi amaçlanmıştır (MEB, 2018).

Her ne kadar gerekli önlemlere yönelik adımlar atılıp birtakım uygulamalar yapılırsa da dünyada olduğu gibi Türkiye’de de çete, alkol ve uyuşturucu bağımlılığı, parçalanmış aile, sosyal medya ve çevrenin olumsuz etkileri, göç ve buna bağlı kültürel farklılıklar, eğitimci ve yöneticilerin yetersizliği gibi birçok nedenden dolayı, okullardaki güvenlik sorunları her geçen gün artmaktadır (Karakütük vd., 2017). Bu sorunlardan kaba davranış, küfür, çeteleşme, zararlı alışkanlıklar, tehlikeli araçların kullanımı (silah, kesici ve delici madde), intihar vakaları ile çeşitli felaketlerde (depem, yangın vb.) ise son yıllarda büyük artış olmuştur (Yılmaz, 2010). Yapılan araştırmalar da bu durumu kanıtlamaktadır. Zira Türkmen (2004) araştırmasında ülkemizde ilk ve ortaöğretimde öğrencilerin çoğunluğunun okulda fiziksel açıdan kendilerini güvende hissetmediklerini, özellikle erkek öğrencilerin öğretmen şiddetine maruz kaldığını, hırsızlık vakalarının arttığını tespit ederken; Gökdaş (2007) fiziksel kavgaların olduğunu, kaba davranış gösterilip küfür edildiğini, dersin akışının engellendiğini, tehditte bulunma ve tacizin arttığını, başkalarının eşyalarına zarar verildiğini; Ayar (2010) ise arkadaş çevresi, sigara, alkol, uyuşturucu madde kullanımı, çeteleşme, medya ve şiddet içerikli internet oyunları, mafya dizilerinin okul güvenliğini etkilediğini ortaya koymuştur. Oysa kaliteli ve etkili bir eğitim için güvenli bir okulda “ortam” temel şartlardan biridir. Çünkü bireyin kendini güvende hissetmediği bir ortamda öğrenen, öğrenen ve yöneticinin amaçlarına ulaşması oldukça zordur (Memduhoğlu ve Taşdan, 2008; Dönmez ve Özer, 2010).

Hem çalışanlar hem de öğrenciler için güvenli bir okul yaşamını oluşturmak ve sürdürmek tüm eğitim çalışanlarının özellikle de yöneticilerin temel görevidir. Çünkü güvenli bir okul, okul içi ve dışı tüm paydaşların eğitim amaçları doğrultusunda hareket etmesi, motivasyonunu artırılması ve bireysel olarak gelişmesini uygun olarak sürdürülmesi için gereklidir (Çalık vd., 2011). Bu bakımdan okul yönetimi okulu bireysel, fiziksel, çevresel vb. pek çok açıdan güvenli hale getirmeli, süreci etkili ve verimli bir şekilde yönetebilmelidir. Okul yöneticilerinin, paydaşları olan öğretmen, öğrenci, veli ve çevreyi içine alacak şekilde işbirliğine dayalı bir sistem oluşturması, okul güvenliğini sağlama açısından bir zorunluluktur. Belirtilen gerekçeler doğrultusunda yapılan araştırma ile okul güvenliği uygulamalarına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşlerini belirlenerek, ortaya çıkan sonuçlar doğrultusunda önerilerde bulunulması amaçlanmıştır. Bu kapsamda araştırmaya katılan yöneticilere okul güvenliği konusunda neler yaptıkları, öğretmenlere yöneticilerinin neler yaptığı; Okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olması için çalışanlar ve öğrencilere yönelik yapılanlar, yaşanan sorunlar, yaşanan sorunların üstesinden gelip çözmek için yapılan çalışmalar, sorunların çözümüne yönelik yapılan çalışmaların yeterli olup olmadığı ve son olarak da okulların güvenli ve yaşanabilir ortam olması için önerilerinin neler olduğu, soruları doğrultusunda sorulmuştur.

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Okul güvenliği konusunu gerçekçi, objektif ve bütünü esas alacak bir şekilde tasvir etmeye çalışan bu araştırma, yorumlama ve anlama ilgili teknikleri göz önüne aldığı için nitel araştırma yöntemiyle yürütülmüştür (Karasar, 2007; Merriam, 2015). Nitel araştırmalarda; sürece, anlayışa ve anlama odaklanılır ve araştırmayı yapan kişi ya da kişiler verilerin toplanmasında başat rol oynarlar. Bu yöntemin kullanıldığı çalışmalarda süreçte tümevarımsal bir yol izlenerek zengin bir betimleme yapılmasına olanak sağlanır (Merriam, 2015). Bu araştırmada elde edilen veriye odaklanıldığından tümevarımsal analiz yöntemi benimsenmiştir (Patton, 2014). Araştırmada, nitel araştırma türlerinden biri olan olgu bilim modeli kullanılmıştır. Olgu bilim yöntemi, yarı yapılandırılmış görüşme formları ile kişilerin bir konu hakkında duygu ve düşüncelerini açığa çıkararak yorumlanmasına olanak sağlayan nitel araştırma yöntemlerinden biridir. Bu yöntem farkında olunan ancak tam olarak kavranılamayan olguları derinlemesine inceleme fırsatı sunar (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Olgu bilim yönteminin temel amacı, çalışmaya katılan bütün katılımcıların konuya

yönelik yaşanmışlıklarını ortaya çıkarmak ve çeşitli söylemler kullanarak yorum yapma olanağını geliştirmektir (Creswell, 2007; Yaman, 2010). Bu doğrultuda araştırmada okul güvenliği uygulamalarına yönelik yönetici ve öğretmenlerin görüşleri ayrıntılı olarak incelenerek irdelenmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, maksimum çeşitleme örnekleme göz önünde bulundurularak bütün okul türlerini içine alacak şekilde oluşturulmuş, Bolu il merkezi resmi okullarında çalışan 15 yönetici ve 15 öğretmen olmak üzere toplam 30 eğitimciye ulaşılmıştır. Çalışmaya katılanların gönüllü olmasına özen gösterilmiş, araştırma grubu yönetici ve öğretmen olmak üzere iki gruba yapılmıştır. Katılımcıların demografik özellikleri Tablo 1'de gösterilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

Demografik Özellikler		Öğretmen (f)	Yönetici (f)
Cinsiyet	Erkek	6	10
	Kadın	9	5
Eğitim Durumu	Lisans	14	10
	Yüksek Lisans	1	5
Çalıştığı Kurum	Okul Öncesi	2	2
	İlkokul	5	3
	Ortaokul	4	6
	Lise	4	4
Kıdem	1-5	1	8
	6-10	3	3
	11-15	3	1
	15 ve üstü	8	3
Toplam		15	15

Tablo 1 incelendiğinde; öğretmenlerin 6'sı kadın, 9'u erkek; 14'ü lisans, 1'i yüksek lisans mezunu; 2'si okul öncesi, 5'i ilkokul, 4'ü ortaokul, 4'ü lise öğretmeni; 1'i 1-5 yıl, 3'ü 6-10 yıl, 3'ü 11-15 yıl, 8'i 15 yıl ve üstü kıdem sahibidir. Yöneticilerin ise 5'i kadın, 10'u erkek; 10'u lisans, 5'i yüksek lisans mezunu; 2'si okul öncesi, 3'ü ilkokul, 6'sı ortaokul, 4'ü lise yöneticisi; 8'i 1-5 yıl, 3'ü 6-10 yıl, 1'i 11-15 yıl, 3'ü 15 yıl ve üstü kıdem sahibidir.

Veri Toplama Aracı

Araştırma verileri, yarı yapılandırılmış açık uçlu sorulardan oluşan görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formu, konunun ayrıntılı şekilde ele alınıp, katılımcıların düşüncelerini özgürce yazılı hale getirmeleri nedeniyle pek çok araştırmada kullanılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Bu doğrultuda katılımcıların düşüncelerini açıkça ifade edebilmeleri için görüşlerini, yazılı olarak ifade etmeleri sağlanmıştır. Kullanılan formdaki sorular, literatür taraması yapılarak kolaylıkla anlaşılabilir olması, çok boyutlu olmaması, yönlendirici olmaması ilkelerine dikkat edilerek hazırlanmış (Yılmaz ve Altinkurt, 2011) olup, ardından 2 alan uzmanının görüşüne sunulmuştur. Ayrıca düzenlenen formdaki soruların anlaşılabilirliğini ve konu açısından kapsayıcılığını test etmek amacıyla, araştırmanın çalışma grubuna dahil olmayan 3 öğretmen (biri rehber öğretmen) ve 3 yöneticiye ön uygulama yapılmıştır. Ön uygulamaya dahil edilen kişilerin seçiminde okul güvenliğini sağlamada öncelikli olarak sorumlu olduğu için yöneticilere ulaşıldığı gibi, öğretmenlerin seçiminde okullarında okul güvenliği konusunda görevlendirilmiş olmalarına dikkat edilmiştir. Ön uygulama sonucunda soruların açık ve anlaşılır olduğu test edilmiştir. Formda hazırlanan beş açık uçlu soru öğretmen ve yöneticiler için ayrı ayrı hazırlanmıştır. Hazırlanan sorularda yöneticilere okul güvenliği konusunda neler yaptıkları, öğretmenlere ise yöneticilerinin neler yaptığı sorulmuştur. Yönetici ve öğretmenlere güvenli okul ortamına yönelik sorularda; okulların güvenli, yaşanabilir ve çalışılabilir bir ortam olması için çalışanlara ve öğrencilere yönelik yaşanan sorunların neler olduğu, bu sorunların üstesinden gelmek için neler yapıldığı ve yapılan çalışmaların yeterli olup olmadığı sorulmuştur.

Verilerin Çözümlemesi ve Yorumlanması

Çalışmada elde edilen veriler, nitel araştırma yöntemlerinden içerik ve betimsel analizler yoluyla çözümlenmiştir. İçerik analizi yöntemiyle elde edilen veriler, aralarındaki ilişkiler ortaya çıkarılıp, benzerlikleri kavram ve temalar doğrultusunda birleştirilmekte (Yıldırım ve Şimşek, 2005), yorumlanarak belli bir format oluşturulmakta, bu doğrultuda veriler düzenlenip belli kategorilere ayrılarak somutlaştırılmaktadır (Karasar, 2007). Bu amaçla araştırmada benzer bulgular kavram ve temalar ışığında toplanmıştır. Betimsel analizde ise veriler daha önceden belirlenen temalara göre özetlenip yorumlanmakta, katılımcıların görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilmekte, ulaşılan sonuçlar neden-sonuç ilişkileri doğrultusunda yorumlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2005). Araştırma katılımcılarının kimliklerini gizli tutmak amacıyla, öğretmenlere Ö-1, Ö-2..., yöneticilere ise Y-1, Y-2... şeklinde kodlar verilmiş ve araştırma sorularına hangi sıklıkla yanıt verildiği görüş tekrarı şeklinde ortaya konulmuştur. Dikkat çekici katılımcı görüşleri ile verilerin somutlaştırılması, bulguların objektif olarak belirlenmesi sağlanmıştır. Araştırmada verilerin inandırıcılığını artırmak için uzman incelemesi, toplanan verilerden elde edilen bulguların

tutarlılığı görüşme formunun geliştirilmesinde kullanılan kavramsal çerçeveye uyumluluğu kontrol edilmiştir. Araştırmanın aktarılabiliğini artırmak için araştırma süreci ve süreçte yapılan işlemler ayrıntılı bir şekilde betimlenerek, araştırmacıların tarafsızlığını göstermek amacıyla toplanan veriler ayrıntılı şekilde rapor edilmiş, sonuçlara nasıl ulaştığı ve analiz süreci açıklanmıştır. Bunun yanında araştırmanın aktarılabiliğinin dayandığı verilerin, yeterli düzeyde betimlenmesine bağlı olduğu (Yıldırım ve Şimşek, 2005) göz önüne alınarak, inandırıcılığı artırmak amacıyla araştırma sonuçlarına araştırmacılar kendi yorumlarını katmadan, verilerin orijinal haline sadık kalarak doğrudan alıntılar kullanma yoluyla katılımcıların ifadelerini olduğu gibi aktarmış ve literatürle benzerliğini tartışarak yorumlamıştır. Yorumların benzerlik ya da farklılıkları dikkate alınmış ve bu sayede görüşlerin uygun temalara yerleştirilmesi sağlanmıştır. Araştırmada toplanan verilerin araştırma dışında yer alan bir öğretim üyesi tarafından kontrol edilmesi sağlanmış, elde edilen veriler ışığında temalar tartışılmış, görüş birliği ve görüş ayrılıkları belirlenerek içerik analizinde güvenilirliğin belirlenmesi amacıyla Miles ve Huberman (1994) tarafından geliştirilen $P(\text{Uzlaşma yüzdesi}) = \frac{Na(\text{Görüş Birliği})}{Na(\text{Görüş Birliği}) + Nd(\text{Görüş Ayrılığı})} \times 100$ uyuşum yüzdesi formülü kullanılmıştır. Araştırmacılar ve uzmanın görüşleri arasındaki uyumun % 95 olduğu görülmüştür. Güvenirlik hesaplamasındaki uyuşum yüzdesi %70 ve üzeri olduğunda güvenilirlik yüzdesine ulaşılmış kabul edilmektedir (Yıldırım ve Şimşek, 2011).

BULGULAR, YORUM VE TARTIŞMA

Güvenli, yaşanabilir bir ortam olmak için okullarda yapılanlar

Katılımcıların, okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olması için çalışanlar ve öğrencilere yönelik yaptıkları çalışmalara ilişkin görüşleri Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olması için çalışanlar ve öğrencilere yönelik yapılanlara ilişkin katılımcı görüşleri

		Öğretmen Görüşleri	f	Yönetici Görüşleri	f
Çalışanlara Yönelik Yapılanlar	Fiziksel alanları güvenli hale getirme		7	Fiziksel alanları güvenli hale getirme	15
	Nöbetçi öğretmen ve öğrenci görevlendirme		5	Bilgilendirme toplantıları yapma	8
	Güvenlik görevlisi görevlendirme		2	Güvenlik kamerası kurma	5
	Güvenlik kamerası kurma		2	Sosyal etkinliklerle olumlu iletişim sağlama	4
	Olumlu ve etkili bir iletişim ortamı oluşturma		2	Nöbetçi öğretmen ve öğrenci görevlendirme	3
	Öğretmen ve yardımcı personele eğitim verme		2	Okul iş güvenliği ekipleri oluşturma	2
	Hijyene yönelik çalışmalar yapma		2		
	Giriş-çıkışlarda dijital kart sistemi kullanma		1		
	Okul kantini denetleme		1		
	Hiçbir şey yapılmaması		2		
Öğrencilere Yönelik Yapılanlar	Fiziksel alanları güvenli hale getirme		8	Bilgilendirme-rehberlik çalışmaları yapma	6
	Bilgilendirme-rehberlik toplantıları yapma		5	Yangın ve deprem tatbikatları yapma	6
	Ailelerle işbirliğini güçlendirme		3	Nöbetçi öğretmen görevlendirme	5
	Güvenlik kamerası kurma		2	Güvenlik kamerası kurma	5
	Nöbetçi öğretmen görevlendirme		2	Güvenlik görevlisi görevlendirme	4
	Yangın ve deprem tatbikatları yapma		1	Fiziksel alanları güvenli hale getirme	3
	Giriş-çıkışlarda dijital kart sistemi uygulama		1	Okul polisi ile irtibata geçme	1
	Sosyal faaliyetler yapma		1	Olumlu davranışlar ödüllendirme	1

Tablo 2’de okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olması için çalışanlara yönelik yapılanlara ilişkin görüşler incelendiğinde, hem öğretmen (f=7) hem de yöneticilerin (f=15) en çok tekrarladıkları görüşün okulun fiziksel alanlarının güvenli hale getirilmesi olduğu görülmektedir. Bu görüş dışında diğerleri incelendiğinde; öğretmenlerin nöbetçi öğretmen, öğrenci (f=5) ve güvenlik görevlisi görevlendirme (f=2), güvenlik kamerası kurma (f=2), eğitim verme (f=2), hijyen çalışmaları yapma (f=2) vb. görüşler belirtirken; yöneticilerin de benzer şekilde bilgilendirme toplantıları yapma (f=8), güvenlik kamerası kurma (f=5), nöbetçi öğretmen ve öğrenci görevlendirme (f=3), iş güvenliği ekipleri oluşturma (f=2) şeklinde görüşler belirttikleri görülmektedir.

Belirtilen bulgulara yönelik öğretmen ve yönetici görüşlerine ilişkin; “Okulun elektrik, su, yangın, alarm vb. sistemlerinin bakımları belirli aralıklarla yapılıyor. Okul kamera sistemi etkili bir şekilde kullanılıyor. Okul kantini denetleniyor ve okulda hijyen çalışmaları yapılıyor.” (Ö-4); “Okulun giriş ve çıkışlarında nöbetçi öğretmenler ve güvenlik görevlisi gerekli çalışmaları özenle yerine getiriyorlar. Okula giriş-çıkış yapanlar nöbetçi öğrenciler tarafından kayıt altına alınıp idareye bilgi veriliyor. Giriş çıkışlar tek kapıdan dijital kartla yapılıyor. Böylece yabancı kişi ve araçların okula giriş ve çıkışları kontrol altına alınıyor.” (Ö-6); “Okulun iç ve dış mekânlarında öğrenci-veli ve personelin rahat, sağlıklı ve ergonomik çalışması açısından gerekli tedbirleri alıyoruz. Yangın gibi afetlerin önlenmesi için uyarı levhalarının asılmasına önem veriyoruz. Güvenlik kamerası ile okulda takip sistemini etkili bir şekilde kullanıyoruz.” (Y-1) ve “Çalışmalarımız için zaman zaman seminerler düzenleyip bilgilendirme toplantıları yapıyoruz. Çalışanların fikirlerini alıp, onların görüşleri doğrultusunda çıkan sonuçları değerlendiriyoruz.” (Y-10) görüşleri örnek gösterilebilir.

Tablo 2’de okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olması için öğrencilere yönelik yapılanlara ilişkin görüşler incelendiğinde de, çalışanlara yönelik yapılanlarla benzer uygulamalar olduğu görülmektedir. Görüşler ayrıntılı incelendiğinde öğretmenlerin

fiziksel alanları güvenli hale getirme (f=8), bilgilendirilme toplantıları yapma (f=5), ailelerle işbirliğini güçlendirme (f=3), güvenlik kamerası kurma (f=2), nöbetçi öğretmen görevlendirme (f=2); yöneticilerin ise bilgilendirme-rehberlik çalışmaları yapma (f=6), yangın ve deprem tatbikatları yapma (f=6), nöbetçi öğretmen görevlendirme (f=5), güvenlik kamerası kurma (f=5), güvenlik görevlisi görevlendirme (f=4) şeklinde olduğu görülmektedir.

Belirtilen görüşlere ilişkin doğrudan alıntılara örnek olarak; “*Öğrencilerin sürekli bulunduğu ortamlar (derslik, bahçe, oyun alanları vs.) güvenli hale getirilmiştir. Sivri köşeli yerler kauçuk malzemelerle kaplanmış, prizler güvenlik kapaklarıyla kilitlemiş, her türlü dolap, raf vb. duvara sabitlenmiştir.*” (Ö-1); “*Sorunlar dinleniyor, öğrencilerin her biri birey olarak kabul edilip, sorunlara çözümler üretiliyor. Seminerler yapılıyor, rehberlik çalışmaları ve sosyal faaliyetler gerçekleştiriliyor. Ailelerle sürekli bir iletişim kurulmaya çalışılıyor.*” (Ö-12); “*Öğrenciler okul saatleri içerisinde, bizim yazılı izniniz olmadan ve velisi gelmeden güvenlikten dışarıya çıkamıyorlar. Her noktayı gören güvenlik kameralarımız var ve bu kameralar 24 saat kayıt yapıyor. Öğrenciler için risk oluşturan yerlerle ilgili tedbirler alıyoruz. Dolaplar sabitlendi, tabelalar konuldu. Nöbetçi öğretmenler olumsuz durumları bize bildiriyor. Böylece olumsuzlukları ortadan kaldırıyoruz.*” (Y-5) ve “*Okul polisi ile sürekli irtibat halindeyiz. Öğrencilerin okul zamanı dışarı çıkmamalarına özen gösteriyoruz. Öğrencileri bilinçlendirici (rehberlik) çalışmaları yapıyoruz.*” (Y-14) görüşleri verilebilir.

Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde hem öğretmenlerin hem de yöneticilerin okulların fiziksel alanlarının güvenli hale getirilmesi konusuna vurgu yapmaları, iş güvenliği kanununun “tehlike” unsuruna dikkat çekmektedir. Öğretmen ve yöneticilerin okulun fiziksel alanlarının güvenli hale getirilmesine vurgu yapması öğrencilerin zaman zaman çeşitli tehlike ve yaralanmalarla karşı karşıya kaldığı şeklinde de yorumlanabilir. Okulda yapılan güvenlik çalışmalarının genel amacı öğrenci ve çalışanlar açısından tehlikeleri en aza indirmektir. Fiziksel alanların güvenli hale getirilmesi ile çalışanların verimliliğinin arttıracağı, buna bağlı olarak okulun hedeflenen misyonuna ulaşmasının sağlanacağı öngörülmektedir. Çalışanlar için uygun çalışma ortamı meydana getirmek, İKY'nin temel amaçlarından birisidir (Erdoğan, 2003). 6331 Sayılı İş Güvenliği ve Kanunu ise genel olarak çalışma alanında olan veya çevreden kaynaklanabilecek, genel olarak örgütü etkileyebilecek zarar verme potansiyelini “tehlike” olarak açıklamaktadır. Bu durumda okulların ilgili kanun doğrultusunda, İKY'nin amaçlarına yönelik çalışmalar yaptığı söylenebilir. Karakütük vd. (2017) ile Turhan ve Turan (2012) da, benzer şekilde çalışmalarında güvenli bir okul için okulun fiziksel alanlarının güvenli hale getirilmesi sonucuna ulaşmışlardır.

İKY'nin görev tanımları arasında örgütteki çalışanların bilgilendirilmesi ve belli konularda geliştirilmesi yer almaktadır. Benzer şekilde 6331 sayılı İş Güvenliği ve Sağlık Kanunu'nda “Çalışanların sağlık ve güvenliğini etkilediği bilinen veya etkilemesi muhtemel konular hakkında; görevlendirdikleri kişi veya hizmet aldığı kurum ve kuruluşları, başka işyerlerinden çalışmak üzere kendi işyerine gelen çalışanları ve bunların işverenlerini bilgilendirir.” maddesi yer almaktadır. İlgili maddeler göz önüne alındığında araştırma kapsamındaki yönetici ve öğretmenlerin bilgilendirme ve rehberlik çalışmalarına vurgu yapmaları, onların öğrenci ve çalışanları tehlikeler karşısında bilinçlendirerek kazaların en aza indirgeme hedeflediklerini göstermektedir. Bu konuda yapılan örnek çalışmalarda Kütük'ün (2008), okulların güvenli hale gelmesi için öğrenci ve velilere yönelik toplantılar yapılması ve Dönmez'in (2001) çeşitli problemlerin okullarda her zaman yaşanabileceği gerçeğinden yola çıkarak, okul personeli ile velilerin de etkili bir şekilde bilgilendirilmesi ve konuya yönelik duyarlılığın arttırılması sonucu, yapılan bu çalışma sonuçları ile örtüşmektedir. Bu doğrultuda çalışanlara ve öğrencilere yönelik bilgilendirme çalışmalarının yapılması ile okul güvenliğinin sağlanarak verimliliğin artmasında olumlu etki yapabileceği düşünülebilir.

Katılımcılar okulların güvenli bir ortam olmasında için kamera kullanımı ile güvenlik görevlisi görevlendirilmesi konularına değinmişlerdir. 19. Milli Eğitim Şurası Genel Kurulunda da, okul güvenliği için güvenlik görevlisi görevlendirilmesi önerisi getirilmiş, bu öneri doğrultusunda MEB İnsan Kaynakları Müdürlüğü 2015 tarihinde 2014/20 no'lu genelgeyi yayınlamıştır. Bu genelgede okullarda güvenlik görevlisi çalıştırma ve kamera kullanımına ilişkin olur, yer almaktadır. Kamera ve güvenlik görevlileri, bugün bütün kurumlarda olduğu gibi okullardaki tehlikeleri azaltma açısından oldukça önemlidir. Özellikle şehir merkezlerindeki kalabalık okullar, hem içeriden hem de dışarıdan gelebilecek tehlikelere açık durumdadırlar. Örneğin okul çıkışında yaşanan yaya ve taşıt trafiği, öğrencileri tehdit eden en önemli durumlardan biridir. Güvenlik görevlisi sayesinde, bu tehlikenin azaltılabileceği düşünülebilir. Ya da okula dışarıdan gelen kişileri belirlemek, okul içinde öğrenci davranışlarını kontrol altına alma bakımlarından kameralar önem arz edebilir. Nitekim literatür incelendiğinde de benzer sonuçlara rastlanmaktadır (Dönmez ve Özer, 2010; Gülbaz, 2016; Karakütük vd., 2017).

Katılımcılar okulların güvenli bir ortam olması için nöbetçi öğretmen görevlendirilmesi görüşünü, sıklıkla belirtmişlerdir. MEB 2018 yılında çıkarmış olduğu “Okullarda Güvenlik Önlemlerinin Alınması” konulu genelgesinde, okul güvenliği konusunda öğretmen ve yöneticilerin sorumluluklarına vurgu yapmıştır. Bu karar doğrultusunda nöbetçi öğretmenler, okul güvenliği konusunda çaba harcamakta ve sorumluluk üstlenmektedirler. Buna karşın okulların fiziksel olarak büyük olması, öğrencilerin fazlalığı gibi durumlar öğretmenlerin bu görevlerini yerine getirmelerini hayli zorlaştırmaktadır. Yapılan araştırmalarda Ayyıldız (2015) okul güvenliği ve okuldaki öğrencilere yönelik kazaların en aza indirgenmesinde nöbetçi öğretmenlerin rolüne vurgu yaparken, Turhan ve Turan (2012) ise güvenlik konusunda öğrencilerin nöbetçi öğretmenlerden genel olarak memnun olduğunu buna karşın öğretmen ve velilerin aynı fikirde olmadığı sonuçlarını belirtmişlerdir. Görüldüğü gibi nöbetçi öğretmen uygulaması güvenli okul için gerekli bir uygulama olmasına rağmen, okulların fiziksel alanlarının büyük, nöbetçi öğretmen sayısının azlığı, öğretmenlerin dinlenme vakitleri olan teneffüslerde nöbet tutmalarının dikkatlerini azalması, sürecin ve kişilerin veriminin düşmesine neden olabilmektedir.

Öğrencilerin güvenliğini sağlamak için yapılan çalışmalar arasında dikkat çeken diğer önemli çalışma, yangın ve deprem tatbikatı yapılmasıdır. Bu kapsamda okullarda Sivil Savunma Kulüpleri kurulmuş, çeşitli devlet kuruluşları ile işbirliği yapılarak, öğrencilerin bu konularda bilinçlendirilmesi amaçlanmıştır (Okullarda Afete Hazırlık, 2010). Türkiye’de aralarında Bolu’nun da bulunduğu birçok

bölge başta deprem olmak üzere pek çok afetle karşı karşıyadır. Bu nedenle yapılan tatbikatlar, öğrenci ve çalışanların güvenliği için çok daha önemli hale gelmekte ve İKY'nin çalışanların güvenliği anlayışı ile örtüşmektedir.

Okulların yaşanabilir ve güvenli olması konusunda dikkat çeken görüşler arasında hijyen ve kantin denetleme, fiziksel alanları güvenli hale getirme gibi uygulamalar yer almaktadır. Belirtilen bu uygulamalar İKY'nin "İşgörenlerin sağlık ve güvenliklerini garanti etmek için programlar tasarlamak, bunları somutlaştırmak" işleviyle örtüşmektedir (Argon ve Eren, 2004). Elde edilen bulgular doğrultusunda eğitim örgütlerindeki her kesin, her bakımdan kendisini güvende hissetme algısı içinde oldukları söylenebilir (Gülbaz, 2016).

Güvenli, yaşanabilir bir ortam sağlamaya yönelik sorunlar

Katılımcıların, okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam sağlamada çalışanlar ve öğrencilere yönelik yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olması konusunda çalışanlar ve öğrencilere yönelik yaşanan sorunlara ilişkin katılımcı görüşleri

	Öğretmen Görüşleri	f	Yönetici Görüşleri	f
Çalışanlar	Sorun olmaması	10	Sorun olmaması	9
	Çalışanların görüşleri dikkate alınmaması	2	Çalışanların dikkatsiz ve sorumsuz davranması	3
	Çalışanlar arasındaki iletişim sorunları	2	Velilerin çalışanların işlerine müdahale etmesi	2
	Velilerin çalışanlara yönelik bilinçsizlikleri	1	Bilgi, iletişim ve motivasyon eksikliği	2
	Okulda kurum kültürünün oluşmaması	1	Fiziksel alanların yetersizliği	1
Öğrenciler	Öğrenci davranış ve disiplin sorunları	5	Öğrencilerin fiziksel kazalar yaşaması	7
	Sorun olmaması	5	Sorun olmaması	5
	Velilerle iletişim sorunları	4	Kıyafet, davranış ve zararlı alışkanlık sorunları	4
	Fiziksel alan yetersizliği	3	Fiziksel alanının öğrenci sayısına göre yetersizliği	2
	Taşımali eğitim	1	Öğrencilerin ailevi sorunları	1
	Yabancı uyruklu öğrencilerle yaşam	1		

Tablo 3 incelendiğinde okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olmasında, öğretmen (f=10) ve yöneticilerin (f=9) çalışanlara yönelik sorun yaşanmadığına yönelik görüşlerinin en çok tekrar edilen görüş olduğu görülmektedir. Sorun yaşanmadığı sıklıkla belirtilmekle beraber, öğretmenlerin çalışanların görüşlerinin dikkate alınmadığı (f=2), iletişim sorunları yaşandığı (f=2), velilerin çalışanlara bilinçsizce yaklaştığı (f=1); yöneticilerin ise çalışanların dikkatsiz ve sorumsuz davrandıkları (f=3), velilerin çalışanların işlerine müdahale ettikleri (f=2), bilgi, iletişim ve motivasyon eksikliği yaşandığı (f=2) şeklinde sorunlar yaşandığına yönelik görüşler belirttikleri de görülmektedir. Katılımcıların çalışanlara yönelik sorunlara ilişkin görüşlerine örnek olarak "Okul yöneticisi ve çalışanlar arasında bazı sorunlar oluyor. Okulumuzun daha yaşanabilir hale gelmesi için öğretmenlerin sunduğu fikirlere, başta okul yönetimi olmak üzere, değer ve önem verilmediğini ve bu sebepten dolayı sorun yaşandığını düşünüyorum." (Ö-11); "Okul yeni olduğu için okulda kurum kültürü tam olarak oluşmuş değil. Okul çalışanlarının istek ve beklentileri tam olarak karşılanmıyor." (Ö-14); "Çalışanların bazıları dikkatsiz ve sorumsuz davrandığı için, yapılması gerekenlerin çalışanlar tarafından tam ve zamanında yapılmaması sıkıntı yaratıyor." (Y-4) ve "Veliler açısından sorunlar yaşıyoruz. Veliler kendilerinde okulun işlerine karışma hakkı görüyorlar ve sürekli müdahale etmeye çalışıyorlar. Öğretmenlerimize karşı tavır takınıyorlar." (Y-5) gösterilebilir.

Tablo 3'de katılımcıların okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olması konusunda öğrencilere yönelik yaşanan sorunlara ilişkin görüşler incelendiğinde ise öğretmen ve yöneticilerden beşer kişinin sorun olmadığını belirtmesine karşın, öğretmenlerin öğrenci davranış ve disiplin sorunlarını (f=5), veli iletişim sorunlarını (f=4), fiziksel alan yetersizliğini (f=3); yöneticilerin de öğrencilerin fiziksel kazalar yaşamalarını (f=7), kıyafet, davranış ve zararlı alışkanlıklarını (f=4), fiziksel alan yetersizliğini (f=2) sorun şeklinde belirttikleri görülmektedir. Katılımcı görüşlerine örnek olarak "Öğrenciler zaman zaman davranış ve disiplin konularında bazı sıkıntılar yaşıyor. Öğrenci aileleriyle de, iletişim sorunları başta olmak üzere, sorunlar yaşayabiliyoruz." (Ö-12), "Okulumuz taşımali bir okul olduğu için öğrencileri getiren servislerin okul dışında öğrencileri bindirip indirmesi gerekir diye düşünüyorum. Okul bahçesine 18'e yakın servis aracı girip çıkıyor. Bu da tehlike yaratıyor." (Ö-6), "Kılık- kıyafete ilişkin münferit sorunlar, okul kurallarının geçerliliğinin daha aktif hale getirilmesiyle aşılmaya çalışılmaktadır. Ancak tüm tedbirlere rağmen tütün kullanımı, okul içinde az olmakla birlikte, okul alanı dışında yaygın. Rehberlik servisi aracılığı ile bağımlılıkla mücadele edilmeye çalışılıyor." (Y-15) ve "Öğrencilerin bazılarının ailevi sorunlarından dolayı (boşanma, evde şiddet vb.) problemler yaşıyoruz. Bunları da rehberlik servisiyle beraber çözmeye çalışıyoruz." (Y-6) gösterilebilir.

Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde öğretmen ve yöneticilerin genelde sorun olmadığını dair görüş bildirmesi okullar için olumlu bir durum olarak yorumlanabilir. Çünkü güvenlik, hayattan ve yapılan her türlü aktiviteden elde edilen başarı ve verim üzerinde etki eden en önemli unsurlardan birisi olarak bireyin karşısına çıkmaktadır (Yıldız Akyol, 2018). Buna karşın her iki grup katılımcının da sorunların nedeni olarak birbirlerini ve velileri göstermeleri, aralarında iletişim ve etkileşim eksikliği olduğu şeklinde yorumlanabilir. Oysa okullar insan ilişkilerinin en yoğun olarak yaşandığı ve İKY yaklaşımının uygulanabileceği kurumların başında gelmektedir. Ancak bunun için en başta idareciler ve öğretmenlerin kendilerini liderlik ve insan ilişkileri olmak üzere her konuda geliştirmeleri, çalışanlarını motive ederek amaçlarına ulaşmaları beklenmektedir (Argon ve Altay, 2004). Bu doğrultuda okullarda iletişim olanakları ne kadar geliştirilirse, okulların yaşanabilir ve güvenli olması da o derecede olanaklı hale gelebileceği düşünülebilir.

İKY’de disiplin anlayışı önemli bir yer teşkil etmektedir. Çünkü örgütlerde bireyler bazen kendi çıkarlarını örgüt amaçlarının önüne geçirebilmekte ve sorunlar yaşanabilmektedir. Bir örgüt olarak okullarda da disiplin sorunları, hem yönetici hem de öğretmen görüşleri arasında yer almıştır. Bu bulgu başta okul yöneticiler olmak üzere bütün çalışanların, disiplin konusuna ayrı önem vermelerini gerektirmektedir. Çünkü disiplin okuldaki istenmeyen davranışların önüne geçmek ve eğitim için uygun ortamın oluşturulmasını sağlamaktır (Kahveci, 2012). Diğer yandan öğretmenlerin öğrenci disiplin ve davranış sorunlarına vurgu yapması, okullarda bazı disiplin sorunlarına etkili çözümler bulunmadığı şeklinde de yorumlanabilir. Dönmez ve Güven (2001) ile Geyin’in (2007) yaptığı çalışmalarda da okullarda yaşanan en önemli sorunlar arasında öğrencilerin davranış ve disiplin sorunlarının gösterilmesi bu araştırma sonuçları ile örtüşmektedir. Okulun amaçlarına ulaşması için temel koşullar arasında olan uygun eğitim ortamının oluşturulamaması öğrenci davranışları yönünden okul iklimini bozacak, verimi düşürerek ve okul imajını da negatif yönde etkileyecektir. Bu çalışmada olduğu gibi Tunç, Yıldız ve Doğan (2015) da çalışmalarında; öğretmenlerin öğrencilerin en çok derste gereksiz konuşma ve derse ilgisizlik, sigara içme, kopya çekme gibi davranışlarda disiplin sorunu yaşandığını belirtmesi, sonuçları desteklediği gibi önemli bir sorun olan güvenlik sorununa dikkat çekmektedir.

Elde edilen bulgular velilerle yaşanan sorunlara da dikkat çekmektedir. Oysa okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olmasında veli-okul etkileşimi ve iletişimi son derece önemlidir. İKY’nin de yöneticilerin temel özelliklerinden biri etkili iletişim kurmaktır (Altay ve Eren, 2004). Ancak bazı okullarda velilerin öğretmenlerin işlerine aşırı müdahale etmeleri okul yönetiminin ve öğretmenlerin bu konuda yetersiz kaldıklarını gösterdiği gibi bu durum okullar açısından olumsuz bir durum olarak da değerlendirilebilir. Okul yöneticilerinin, çalışan ve velilerle etkili bir iletişim ağı ve sistemi kurarak velilerin öğretmenlere gereğinden fazla müdahale etmelerinin önüne geçilebileceği düşünülebilir. Gülbaz (2016) da benzer şekilde yaptığı çalışmada, öğretmenlerin okul güvenliğine ilişkin görüşleri arasında velilerin okul işlerine gereğinden fazla müdahale ettikleri sonucu bu durumu desteklemektedir.

Sorunların üstesinden gelmek için yapılan çalışmalar

Katılımcıların yaşanan sorunların üstesinden gelmek için çalışanlar ve öğrencilere yönelik yaptıkları çalışmalara ilişkin görüşleri Tablo 4’te gösterilmiştir:

Tablo 4. Yaşanan sorunların üstesinden gelmek için çalışanlar ve öğrencilere yönelik yapılanlara ilişkin katılımcı görüşleri

	Öğretmen Görüşleri	f	Yönetici Görüşleri	f
Çalışanlar	Bilgilendirme toplantıları, konferanslar yapma	10	Bilgilendirme toplantıları, konferanslar yapma	11
	İşbirliği ve dayanışmaya önem verme	3	İşbirliği ve iletişimi arttırma	6
	Ödüllendirme-motivasyon çalışmaları yapma	2	Planlamalar yapıp, kurullar oluşturma	6
	Hiçbir çalışma yapılmama	4	Levha ve panolar hazırlayıp, tatbikatlar yapma	4
			Başarıları ödüllendirme	1
Öğrenciler	Veli görüşmeleri, rehberlik çalışmaları yapma	10	Rehberlik çalışmaları yapma	9
	Etkili iletişim kurma	4	Disiplin kurulları oluşturma	8
	Üstü kapalı tehdit etme	3	Bilgilendirme toplantıları yapma	7
	Disiplin kurulları oluşturma	3	Öğretmen-veliyle işbirliği yapma	5
	Başarılı öğrencileri ödüllendirme	1	Bilgilendirme panoları hazırlama	4
	Güvenlik görevlisi görevlendirme	1		

Tablo 4’te yaşanan sorunların üstesinden gelmesinde çalışanlara yönelik yapılan çalışmalara ilişkin öğretmenler (f=10) ve yöneticilerin (f=11) her ikisinin de bilgilendirme toplantıları ve konferanslar yapma görüşünü en çok yineledikleri görüş olduğu görülmektedir. Ayrıca öğretmenler işbirliği ve dayanışmaya önem verme (f=3), ödüllendirme, motivasyon çalışmaları yapma (f=2) görüşlerini belirtirken, 4 öğretmen sorun olmadığından dolayı hiçbir şey yapılmadığını belirtmektedir. Yöneticiler ise sorunların çözümüne yönelik işbirliği ve iletişimi arttırma (f=6), planlama yapıp kurullar oluşturma (f=6), levha ve panolar hazırlayıp, tatbikatlar yapma (f=4) görüşlerini de belirtmişlerdir. Katılımcı görüşlerine örnek olarak; “*Çalışanlarla okul idaresi her konuda olduğu gibi bu konuda da iş birliği içinde gerekli çalışmaları yürütüyor. İş güvenliği ve sağlığı seminerine bütün öğretmen ve idareciler katılarak bilgileri arttırıldı.*” (Ö-6); “*Sık sık bilgilendirme toplantıları yapılmakta ve ihtiyaç duyulan konularda çalışanların konferans almaları sağlanmaktadır. Buna ek olarak başarılı personelin ödüllendirilmesi yapılarak motivasyonları arttırılmaktadır.*” (Ö-1); “*İkaz ve yönlendirme levhaları düzenleniyor. Zaman zaman, yangın vb. tatbikatlar yapılıyor.*” (Y-10) ve “*Hijyen, İSG konulu bilgilendirme toplantıları seminerler yapıyoruz. Okul içinde gerekli kurulları oluşturarak önlemler almaya çalışıyoruz.*” (Y-7) verilebilir.

Tablo 4’te katılımcıların yaşanan sorunların üstesinden gelmek için öğrencilere yönelik yapılanlara ilişkin görüşleri incelendiğinde, öğretmen (f=10) ve yöneticilerin (f=9) en çok tekrarladıkları görüşün rehberlik çalışmaları yapma olduğu görülmektedir. Bunun dışında öğretmenlerin diğer görüşleri etkili iletişim kurma (f=4), üstü kapalı tehdit etme (f=3), disiplin kurulları oluşturma (f=3); yöneticilerin ise disiplin kurulları oluşturma (f=8), bilgilendirme toplantıları yapma (f=7), öğretmen-veliyle işbirliği yapma (f=5), bilgilendirme panoları hazırlama (f=4) şeklinde görüşler belirttikleri görülmektedir. Elde edilen bulgulara yönelik görüşlere “*Öğrenciler üstü kapalı olarak tehdit edilerek disiplin sağlanmaya çalışılıyor.*” (Ö-15); “*Disiplin kurulları oluşturularak olumsuz davranışların önüne geçilmeye çalışılıyor. Öğretmenler veli toplantıları yaparak hem sorunların önüne geçmeye çalışıyor hem de etkili iletişim kurarak başarıyı arttırmayı amaçlıyorlar.*” (Ö-9); “*Öğrenci velileri ile topluca veya bireysel toplantı ve görüşmeler yapılmakta, rehberlik servisinden yardım alınmaktadır.*” (Y-9) ve “*Okul rehberlik servisi çalışmalar*

yürütmektedir. Yeri geldiğinde öğrenci disiplin kurulu olaylara müdahale etmekte, caydırıcı tedbirler almaktadır.” (Y-15) örnek gösterilebilir.

İKY'nin temel amaçlarından birisi “iş görenlere eğitimler verilmesi ve kişisel gelişim ihtiyaçlarının temini” dir (Fındıkçı, 1999). Araştırma katılımcılarının bilgilendirme toplantıları, konferanslar ve işbirliği yapma konularında yoğun olarak görüş belirtmeleri, okullardaki İKY anlayışının bir göstergesi olarak değerlendirilebilir. Çünkü okullardaki sorunları ve çatışmaları, tüm paydaşların katılarak okulun faydası doğrultusunda çözülmesi, güvenli okul için son derece önemlidir (Karakütük vd., 2017). Aynı zamanda kişiler arasında meydana gelen olumlu ilişkiler, çalışan ve öğrencilerin okula bağlılığını artıracak ve onların okulda daha istekli olarak çalışmalarına olanak sağlayacaktır (Karaca, 2009). Bu sayede okulların daha etkili, verimli ve güvenli bir hal alması kaçınılmaz olacaktır.

İKY anlayışına göre motivasyon iyi derecede karşılandığında, örgütün amaçlarına ulaşmak için bireyler daha fazla çaba göstermektedirler (Karaca, 2009). Buna paralel olarak da örgütlerde ödüllendirmenin de katkısıyla performansta olumlu derecede artış meydana gelmektedir (Aksoy, 2017). Öğretmenlerin yaşanan sorunların üstesinden gelmek için çalışanlar ve öğrencilere yönelik yapılanlara ilişkin görüşlerinde ödüllendirme ve motivasyon çalışmalarına vurgu yapması, okullarda İKY anlayışı ile örtüşmesi bakımından önem kazanmaktadır. Çünkü eğitimci, yalnızca bilgiyi ileten değil, öğrenciye ve diğer kişilere kılavuzluk eden en önemlisi de motive eden kişidir (Aksoy, 2017). Eğitimci olan öğretmenin bu rolü, okulun misyon ve vizyonuna ulaşmasında son derece önemli olduğu vurgusu yapılabilir. Buna karşın, okulda öğrencilerle ilgili sorunların üstesinden gelebilmek için ödül kadar ceza ve tehdit kavramlarının kullanıldığı da öğretmen görüşlerinde dikkat çeken bir durumdur. İKY anlayışı ile donatılmış bir örgüt kültüründe eğitimcilerin örgüte güvenleri artacak, ödül ve ceza etkili kullanıldığında ise örgütte yapıcı etkisi ortaya çıkacaktır. Ancak burada önemli olan, ödül ve cezanın mutlaka objektif kriterlere göre verilmesi ve cezanın suçu ya da hatayı önlemeye yönelik olduğunun açıklanmasıdır (Aksoy, 2017). MEB (2007) de Ödül ve Disiplin Yönetmeliği ile başta okul idaresi ve öğretmenlerin bu yönetmelik ve uygulamaların iyi bilinmesini, uygulamalarında belirtilen açıklamalara dikkat edilmesini, rehberlik servisi ve velilerle etkili iletişim kurularak sorunların en aza indirilmesini amaçlamıştır. Böylece okullarda, başta öğrenciler olmak üzere, bütün çalışanlarda, yaşanabilir ve güvenli okul olunduğu yönünde olumlu bir algı yaratılabileceği düşünülebilir.

Sorunların çözümlenmesine yönelik yapılanların yeterliliği

Katılımcıların yaşanan sorunların üstesinden gelmek için yapılanların yeterli düzeyine ilişkin katılımcı görüşleri Tablo 5'te gösterilmiştir:

Tablo 5. Yaşanan sorunların çözümlenmesinde yapılanların yeterliliğine ilişkin katılımcı görüşleri

	Öğretmen Görüşleri	f	Yönetici Görüşleri	f
Çalışanlar	Çalışmaların yeterli olması	10	Çalışmaların yeterli olması	14
	Öğretmenlerin sürekli haksız görülmesi	3	Mevzuat ve yasalardaki eksiklikler	1
	Mevzuat ve yasalardaki eksiklikler	3		
	İletişim ve motivasyon eksikliği	2		
Öğrenciler	Çalışmaların yeterli olması	12	Çalışmaların yeterli olması	12
	Sorunların görmezden gelinmesi	2	Yetki yetersizliği ve mevzuat eksikliği	3
	Sevgi-saygı ve empati ortamı olmaması	2	Velilerle bilgi ve iletişim eksikliği	1
	Sosyal faaliyetlerin yetersizliği	1		

Tablo 5'te katılımcıların yaşanan sorunların üstesinden gelmek için çalışanlara yönelik yapılanların yeterliliğine ilişkin görüşler incelendiğinde öğretmen (f=10) ve yöneticilerin (f=14) her ikisinin de ilk sırada çalışanların yeterli olduğuna yönelik görüş belirttikleri görülmektedir. Bununla birlikte bu görüşün dışında öğretmenler, sürekli haksız görüldüklerini (f=3), mevzuat ve yasaların eksikliğini (f=3), iletişim ve motivasyon eksikliğini (f=2); yöneticilerden ise bir kişi mevzuat ve yasalarda eksikliği dile getirmiştir. Bu görüşlere örnek olarak “Yaşanan problemlerde öğretmenler alttan almak, idare etmek zorunda bırakılıyor. Öğretmenler sürekli haksız görülüyor. Mevzuat ve yasalarda eksiklikler var. Bu da problem çözümünde doğru bir yol olmuyor.” (Ö-9), “Sevgi, saygı ve hoşgörü ile sorunların üstesinden geliyoruz. Bu nedenle çalışmalar yeterli geliyor.” (Ö-5), “Akademik olarak başarılı öğrenciler bulunduğu için öğretmenlere yönelik sorunlar yaşamıyoruz. Bunu daha da arttırmak için, başta fiziksel şartlar olmak üzere, öğrenme-öğretme şartlarını iyileştirmeyi amaçlıyoruz. Öğretmenlere yönelik; kahvaltı, yemek, gezi gibi sosyal faaliyetler aracılığı ile öğretmenlerin psikolojik açıdan rahatlamaları ve kaynaştırmanın artırılması amaçlanıyor. Bu nedenlerden dolayı çalışmalar yeterli.” (Y-15) ve “Yeterli gelmiyor. Çünkü mevzuatlar daha profesyonel İGS uzmanı çalıştırmayı zorunlu kılmalı.” (Y-3) gösterilebilir.

Tablo 5'te öğrencilere yönelik yaşanan sorunların çözümüne ilişkin yapılanların yeterliliğine ilişkin görüşler incelendiğinde de öğretmen (f=12) ve yöneticilerin (f=12) çoğunluğunun, çalışmaların yeterli olduğunu belirttikleri görülmektedir. Bununla birlikte öğretmenlerden bir kısmı sorunların görmezden gelindiğine (f=2), sevgi-saygı ve empatinin olmadığına (f=2), yöneticiler ise yetki yetersizliği ve mevzuat eksikliğine (f=3) dikkat çekmişlerdir. Belirtilen durumlara örnek görüş olarak “Yeterli geldiğini düşünüyorum. Zararlı madde alışkanlıkları konusunda gerekli önlemler alınıyor. Çocuklar her zaman bilgilendiriliyor.” (Ö-6), “Çoğu zaman yeterli geliyor. Fakat okul kız imam hatip okulu olduğu için öğrencilerin sosyal faaliyetlere katılımlarına pek fazla izin verilmiyor. Ayrıca bazı sorunlar görmezden gelinerek kendiliğinden çözüleceği düşünülüyor.” (Ö-14), “Velili bilinçlendirme, okulla ilgili her durundan haberdar etme gibi iletişim sorunları yaşıyoruz.” (Y-4) ve “Sosyal faaliyetler yeterli gelmesini sağlıyor. Ayrıca kurallar herkese eşit uygulandığı için kişi ya da grup ayrımcılığı yapılmamakta ve böylece iç huzur ve güven sağlanmaktadır.” (Y-15) gösterilebilir.

Katılımcı görüşleri değerlendirildiğinde de; öğretmen ve yöneticilerin çoğu tarafından yapılan çalışmaların yeterli görülmesi, okullardaki işbirliği ve dayanışmanın açık göstergesi olarak yorumlanabilir. Örgütün amaçlarının açık bir şekilde belirtilmesi İKY açısından eldeki kaynakların iyi bir şekilde kullanılarak örgütün verimliliği ve etkililiğini arttırmak için önemlidir (Argon ve Eren, 2004). Bu doğrultuda okullarda yaşanan sorunların çözümlenmesinde, öğretmen ve yöneticilerin genel olarak yapılan çalışmaları 'yeterli' görmeleri son derece önemlidir. Zira bu görüş, okullarda İKY açısından, kaynakların etkili şekilde kullanıldığı şeklinde yorumlanabilir. Buna karşın öğretmenlerin kendilerinin haksız görüldüğü şeklinde görüşün belirtmeleri, bazı yönetici ve velilerin öğretmenler üzerindeki olumsuz etkilerinden kaynaklandığı şeklinde yorumlanabilir.

İKY'de örgütün amaçlarının gerçekleştirilmesi önemli bir başlıktır (Fındıkcı, 1999) ve bir örgüt olan okulların bu amaca hizmet edebilmesi için mevzuat ve yasalara uygun davranmasını gerektirmektedir. Bununla birlikte yaşanan sorunların çözümlenmesinde, mevzuat ve yasalardaki eksikliklere vurgu yapılması, okullarda İKY'nin amaçlara ulaşma konusunun aksadığını da göstermektedir. Ayrıca yaşanan sorunların çözümlenmesinde yapılanların yetersizliğine yönelik öğretmenlerin sevgi, saygı ve empati eksiliğine vurgu yapmaları, İKY'nin "bireye saygı" ilkesi ile çelişmektedir. Çünkü İKY'de bireye saygı ve önem verme son derece önemli bir davranış olup, etkileşim ve işbirliği doğrultusunda karar verilmesinde vazgeçilmez bir unsurdur (Mercin, 2005). Bu doğrultuda okullarda bireye saygı ilkesinin göz ardı edilmesi amaçlara ulaşmada sıkıntılar yaşanabileceği şeklinde yorumlanabilir.

Okullarda güvenlik uygulamalarının geliştirilmesine yönelik öneriler

Katılımcıların yapılan uygulamaların geliştirilmesine yönelik önerileri Tablo 6'da sunulmuştur:

Tablo 6. Katılımcıların uygulamanın geliştirilmesi için yaptığı öneriler

Öğretmen Görüşleri	f	Yönetici Görüşleri	f
Toplantı ve konferansların daha sık yapılması	7	Toplantı ve konferansların daha sık yapılması	7
Sevgi, saygı ve hoşgörü ortamının artırılması	6	Okul güvenlik görevlisi sayısının artırılması	6
Diğer kurumlarla (üniversite vb.) işbirliği	2	Okul fiziksel tedbirlerin artırılması	3
Okulların fiziksel yeterliliklerinin artırılması	2	Okul idaresi-öğretmenlerin yetkisinin artması	3
Kurum kültürünün geliştirilmesi	2	Okulların maddi eksikliklerinin giderilmesi	1
Tüm okullara güvenlik görevlilerinin verilmesi	1	Okul kültürünün geliştirilmesi	1
Okul servislerinin daha sık kontrol edilmesi	1	Öğrencilerin daha aktif olmasının sağlanması	1
Önyargılardan, ayrımcılıklardan kaçınılması	1	Her okulun personel ihtiyacının giderilmesi	1

Tablo 6'da okullarda güvenliğe yönelik yapılanların geliştirilmesi için öğretmen (f=7) ve yöneticilerin (f=7) ilk sırada toplantı ve konferansların daha sık yapılması görüşünde birleştikleri görülmektedir. Bu görüşün dışında öğretmenler sevgi, saygı ve hoşgörü ortamının artırılması (f=6), diğer kurumlarla işbirliği yapılması (f=2), okulların fiziksel yeterliliklerinin artırılması (f=2); yöneticiler ise okul güvenlik görevlisi sayısının artırılması (f=6), fiziksel tedbirlerin artırılması (f=3) şeklinde görüşler belirtmişlerdir.

Öğretmen ve yönetici görüşlerine örnek olarak; "Bütün çalışanlara yönelik toplantı ve konferanslar daha sık yapılmalı. Önyargılardan ve ayrımcılıklardan kesinlikle kaçınılmalıdır. Barışçı ortamı arttırmalı, sevgi ve saygıya daha fazla önem vermeliyiz." (Ö-12), "Yönetmeliğin değiştirilerek okul kültürüne daha uygun yöneticilerin ataması yapılmalı. MEB'le üniversite veya farklı kurumlarla işbirliği daha da arttırılmalı." (Ö-2), "Fiziksel tedbirler arttırılabilir. Güvenlik görevlisi sayısı arttırılabilir. Çalışanlara ve öğrencilere konu ile ilgili yeterli eğitim verilebilir. Öğrencilerin çalışmalara daha aktif katılımı sağlanabilir." (Y-15) ve "Okullarda güvenlik başta olmak üzere sorunların azaltılması için; her okulun öğrenci bazlı bütçesi olması, güvenlik personeli sayısının artması, okulların personel ihtiyacının (temizlik, teknik, memur vs.) giderilmesi, toplantı ve konferansların daha da arttırılması, okul kültürü oluşturma çalışmalarının yapılması gerekmektedir." (Y-11) verilebilir.

Katılımcı görüşleri, aynı zamanda güvenli okul oluşturabilmek için yapılması gerekenleri de göstermektedir. İKY'nin çalışma ilkelerinden olan "bilgilendirme" ve "insana saygı", örgütlerde son derece önemli olup görmezden gelinmemelidir. Çünkü bilgilendirme sayesinde çalışanlar performans, ödül gibi konularda bilgi sahibi olup, sürecin işleminde aktif bir rol alabilecek; insana saygı ilkesi ile de insan faktörü merkeze alınacaktır (Argon ve Eren, 2004). Yöneticilerin okul güvenlik görevlilerinin sayısının artırılması şeklinde görüş bildirmesi ise okullarda tüm çalışmalara rağmen güvenlik tehlikesinin hala devam ettiğini göstermektedir. Gerek İKY, gerekse iş güvenliğinin temel amacı, çalışanlar için uygun bir çalışma ortamı yaratarak bireysel ve örgütsel verimliliği en üst düzeye yükseltmektir (Argon ve Eren, 2004; İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 2012). Bu bakımdan güvenlik sorununun okullarda elzem olarak çözülmesi gereken konular arasında olduğu söylenebilir. Okulların güvenli hale gelmesinde üniversitelerle iş birliğinin önemi katılımcılar tarafından da vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda özellikle üniversitelerin İş Sağlığı ve Güvenliği bölümleriyle iş birliğine gidilmesi, okullarda bu konuda farkındalığı arttırarak daha güvenli ortam sağlanmasına katkı sunacağı savunulabilir. Nitekim günümüzde her ilde üniversiteler yer alıp, buna bağlı olarak eğitime ulaşma her geçen gün kolaylaşmıştır.

Okullarda fiziksel tedbirlerin artırılması konusu katılımcıların görüşleri arasında önemli bir yer teşkil etmiştir. Delice ve Arslan (2018) da yaptığı çalışmada okulun bahçe, duvarları, merdivenleri, sınıf ve koridorları fiziksel güvenlik için son derece önemli olduğu vurgulanmaktadır. Bu doğrultuda okullarda fiziksel alanların güvenli olması için çalışmalara daha fazla önem verilmesi gerektiği savunulabilir.

Katılımcılar örgüt kültürüne dikkat çekmişlerdir. Olumlu örgüt kültürü İKY açısından da önemlidir. Çünkü örgüt kültürü, örgüt içinde farklı inanç, değer, ahlak gibi kavramların yer almasını sağlayan, oldukça geniş yelpazeli bir kavramdır. Örgütün ve örgüt çalışanlarının karşılıklı ilişkilerinin gelişmesinde, örgütün imajında, yeni yöneticiler yetiştirilmesinde son derece önemlidir (Argon

ve Eren, 2004). Katılımcıların güvenlik uygulamalarının geliştirilmesinde örgüt kültürüne vurgu yapmaları, okullarda örgüt kültürü yönünde aksaklıklar olduğu yorumunu da birlikte getirmektedir.

Okullarda güvenlik sağlanması açısından güvenlik görevlilerinin varlığı, katılımcılar bakımından önemli görülmektedir. Ancak bazı okullarda gerek öğrenci sayısı, gerekse fiziksel alanın büyük olması nedeniyle güvenlik görevlisi sayısının artırılması gerekmektedir. Turhan ve Turan'ın (2012) yaptığı çalışmada da okullarda güvenlik görevli sayısının çoğaltılması görüşünün ortaya çıkması, katılımcıların güvenliğin geliştirilmesine yönelik önerileri ile örtüşmesi bakımından önemlidir. Bu doğrultuda çalışanlardan en üst düzeyde verim alınmak isteniyorsa gerekli güvenliğin sağlanması önemlidir. Ayrıca örgüt içi ve örgüt dışında güvenli bir alanın oluşturulmasının önemli görülmesi, iş güvenliği ve İKY arasındaki ilişkiyi göstermektedir (Yıldırım ve Bakır, 2014).

Yapılan çalışmalardan Karakütük vd.'nin (2017), okul güvenliğinin sağlanmasında kameraların kullanılması, okulun fiziksel alanlarının güvenli hale getirilmesi, nöbetçi öğretmen ve okul güvenlik görevlisi görevlendirilmesi, Çalık vd.'nin (2011) olumlu örgüt iklimi oluşturulması; Gündoğdu vd.'nin (2015) nöbetçi öğretmenlerin okul güvenlik sorununun çözümünde etkili olması, okulun bulunduğu bölgenin okul nöbetlerini zorlaşması ile Ayyıldız ve Akın'ın (2016) nöbetçi öğretmen vurgusu, nöbetçi öğretmen sayesinde öğrenci kaza ve yaralanmalarında azalmalar olması yapılan araştırma sonuçlarıyla benzerlik göstermesi bakımından önemli görülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

İKY'nin iş güvenliği ve sağlığı uygulamaları açısından, okul güvenliği tedbirlerine ilişkin katılımcı görüşleri incelendiğinde, araştırmada şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olması için çalışanlara yönelik yapılan çalışmalara ilişkin yönetici ve öğretmenler okulun fiziksel alanlarını güvenli hale getirme, nöbetçi öğretmen-öğrenci görevlendirme, güvenlik kamerası kurma, iletişim sağlama konularında benzer görüşler belirtirlerken; farklı olarak öğretmenler ve personele eğitim verilmesi; yöneticiler ise bilgilendirme toplantıları yapılması, iş güvenliği ekipleri oluşturulması gerektiğini belirtmişlerdir. Öğrencilere yönelik yapılanlara ilişkin ise bilgilendirme ve rehberlik çalışmaları yapma, güvenlik kamerası kurma, fiziksel alanları güvenli hale getirme, yangın ve deprem tatbikatı yapma, nöbetçi öğretmen görevlendirme konularında her iki katılımcı grup da benzer görüşler belirtirken, öğretmenler ailelerle iş birliğini güçlendirme, dijital kart kullanma; yöneticiler ise güvenlik görevlisi görevlendirme, okul polisi ile irtibata geçmeyi belirtmişlerdir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu okulların güvenli, yaşanabilir ve çalışılabilir bir ortam olması konusunda çalışanlara yönelik sorunlar yaşanmadığını belirtmektedir. Bununla birlikte öğretmenler çalışanların görüşü dikkate alınmadığını ve iletişim sorunu yaşandığını; yöneticiler ise çalışanların dikkatsiz ve sorumsuz davrandığını, velilerin çalışanların işlerine müdahale ettiğini, bilgi, iletişim ve motivasyon eksikliğini vurgulamışlardır. Öğrencilere yönelik yaşanan sorunlar konusunda ise katılımcıların bir kısmına göre sorun yaşanmamaktadır. Sorun yaşandığını düşünenlere göre ise bu sorunlar; davranış ve disiplin sorunları, velilerle iletişim eksikliği, fiziksel alan yetersizliği, fiziksel kazalar ile zararlı alışkanlıklar şeklindedir.

Okulların güvenli, yaşanabilir ve çalışılabilir bir ortam olması konusunda yaşanan sorunların üstesinden gelmek için katılımcıların büyük çoğunluğu çalışanlar için bilgilendirme toplantıları-konferanslar yapma, öğrenciler için bilgilendirme ve rehberlik çalışmaları yapma uygulamalarında birleşmişlerdir. Ayrıca çalışanlara yönelik işbirliği ve dayanışmaya önem verme, motivasyon çalışmaları yapma, kurullar oluşturma, levha ve panolar hazırlama, öğrenciler için ise etkili iletişim kurma, başarılı öğrencileri ödüllendirme, güvenlik görevlisi görevlendirme, panolar hazırlama, disiplin kuruları kurma ve üstü kapalı tehdit etme yapılanlar arasında gösterilmiştir.

Katılımcıların büyük çoğunluğu okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olması konusunda hem çalışanlar hem öğrenciler için yapılanları yeterli görmektedir. Yetersiz görenlerin ortak noktası ise; mevzuat ve yasalardaki eksiklik, yetki yetersizliği, öğretmenlerin haksız görülmesi, sorunların görmezden gelinmesi şeklindedir.

Okulların güvenli ve yaşanabilir bir ortam olması konusunda yaşanan sorunların çözümlerine yönelik yapılan önerilerde ise öğretmen ve yöneticilerin toplantı ve konferansların daha sık yapılması önerisinde birleştikleri görülmektedir. Buna ek olarak dikkat çekici öneriler sevgi, saygı ve hoşgörü ortamının artırılması, okul güvenlik görevlisi sayısının artırılması, diğer kurumlarla işbirliği, fiziksel yeterliliklerin artırılması, yetkilerin artırılması şeklindedir. Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde İKY'nin iş güvenliği uygulamalarının, okullarda varlığını gösterdiği, ancak istenilen düzeyde olmadığı şeklinde belirtilebilir. Bu sorunun başta MEB olmak üzere resmi kurum ve STK'ların iş birliği ile en aza indirilebileceği düşünülebilir.

Araştırma sonuçları doğrultusunda geliştirilen öneriler; hangi düzeyde ve türde olursa olsun bütün okulların fiziksel alanlarının güvenli hale getirilmesi, okulların daha güvenli hale getirilmesi için çalışan ve öğrenciler için bilgilendirme ve rehberlik çalışmalarının yapılmasına ve sıklığına önem verilmesi, öğrencilerin fiziksel olarak kazalar yaşamasına neden olan olumsuzlukların bir önce giderilmesi, veli-öğretmen-okul işbirliğini artırılması, okul içi ve dışı zararlı alışkanlıkları önlemek için diğer kuruluşlarla işbirliği yapılması, okullara okulun mekanı ve öğrenci sayısı göz önüne alınarak güvenlik görevlisi görevlendirilmesi ve bu görevlilerin belirli aralıklarla eğitim almalarının sağlanması ile kamera sistemlerinin her türden okulda etkili bir şekilde kullanılmasının sağlanması şeklindedir.

KAYNAKÇA

Alp, K. (2012). *İlköğretim Okullarında Güvenlik*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Uşak: Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Aksoy, Ü. (2017). *Eğitim Kuruluşlarında İnsan Kaynakları Yönetiminin Uygulanma Düzeyi Üzerine Bir Araştırma: Osmaniye Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Aktaş Ercan, Ç. (2018). *Yöneticilerin Nöroliderlik ve İnsan Kaynakları Yönetimi Yeterliliklerine Yönelik Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Argon, T. ve Eren A. (2004). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Ayar, N. (2010). *Okul güvenliği sorununa farklı bir yaklaşım: Okul polisi uygulaması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya: Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ayyıldız, A. ve Akin, U. (2016). Okul Güvenliğinin Sağlanmasında Nöbetçi Öğretmen Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşleri. *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 11/3.
- Ayyıldız, A. (2015). *Okul Güvenliğinin Sağlanmasında Nöbetçi Öğretmen Uygulamasına İlişkin Öğretmen Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Eskişehir: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Balkır, G. Z. (2012). İş Sağlığı ve Güvenliği Hakkının Korunması: İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Organizasyonu. *Sosyal Güvenlik Dergisi*, 2 (1), 56-91.
- Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik (2007, 19 Aralık). Resmî Gazete Sayı:26735). 19/11/2018 tarihinde <http://www.resmigezete.gov.tr/eskiler/2007/12/20071219-2.htm> adresinden alınmıştır.
- Bostancı, Y. (2011). İşverenin İş güvenliği ve Sağlığına İlişkin Yükümlülüklerini Yerine Getirememesi ve Yaptırımları. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 12 (1-2).
- Bucher, K. T. ve Manning, M. L. (2005). Creating Safe Schools. *The Clearing House*, 79 (1), 55-60.
- Can, E. (2014). *Liselerde Çalışan Öğretmen ve Yöneticilerin Okul Güvenliği Konusundaki Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kahramanmaraş: Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Creswell, J. W. (2007). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (2. Baskı). USA: SAGE Publications.
- Çalık, T., Kurt, T. ve Çalık, C. (2011). Güvenli Okulun Oluşturulmasında Okul İklimi: Kavramsal Bir Çözümleme. *Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi*, (4), 73-85.
- Çelik, K. (2005). Eğitimde Acil Durum Yönetimi Modeli Önerisi. *Eğitim Araştırmaları*, 5 (20), 87-98.
- Delice, O. E. ve Arslan, M. M. (2018). Koruyucu Güvenlik Önlemlerine Yönelik Okul Yöneticilerinin ve Öğretmenlerin Görüşleri. *Çağdaş Yönetim Bilimleri Dergisi*, 5 (1).
- Deliönü, Ö. ve Utlu, Z. (2016). Lise ve dengi okullarda iş sağlığı ve güvenliği ile iş sağlığı ve güvenliği dışındaki tehlikeler. *International Journal of Human Sciences*, 13 (1), 1514-1531. Doi:10.14687/ijhs.v13i1.34341.
- Dönmez, B. (2001). Okul güvenliği sorunu ve okul yöneticisinin rolü. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 7 (25), 63-74.
- Dönmez, B. ve Güven, M. (2001). Ortaöğretim Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algı ve Beklentileri. *VI. Ulusal Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi Bildiri Özetler Kitabı*, Ankara: ODTÜ Eğitim Fakültesi, 13.
- Dönmez, B. ve Özer, N. (2010). Güvenlik Kamera Sistemlerinin Yönetici ve Öğretmen Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi. *Educational Administration: Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 16 (2), 215-230.
- Erdoğan, N. (2003). *Kariyer Geliştirme*. Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Erol, F. (2008). *İnternet Kafelerin Öğrenciler Üzerindeki Etkisi*. MEB Eğitimi Araştırma ve Geliştirme Dairesi Başkanlığı Araştırması. Ankara: Kaynak Kitaplar Serisi.
- Erol, F. (2009). Okulda Güvenlik Sorununa Yol Açan Etkenlerin Belirlenmesi. 05/05/2018 tarihinde https://www.meb.gov.tr/earged/earged/Okul_guvenligi.pdf adresinden alınmıştır.
- Erol, S. (2015). İş Sağlığı ve Güvenliği Konusunda İşveren, Çalışan ve Devletin Rolü. 03/04/2018 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/assam/issue/32281/358441> adresinden alınmıştır.
- Fındıkcı, İ. (2003). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. İstanbul: Alfa Basım Yayım Dağıtım Ltd. Şti.
- Fındıkcı, İ. (1999). *İnsan Kaynakları Yönetimi*. Bursa: Alfa Yayınları.
- Geyin, Ç. (2007). *Genel Liselerde Okul Güvenliği Algılarının İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Gülbaz, L. (2016). *İlkokul Yönetici ve Öğretmenlerinin Okul Güvenliğine İlişkin Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Güler, K. (2010). *İlköğretim Birinci Kademe Öğrencilerinin Okul Güvenliğine İlişkin Algılarının İncelenmesi: Sultanbeyli İlçesi Örneği*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Gökdaş, İ. (2007). *İlköğretimde Şiddet: Okullarda Şiddet ve Çocuk Suçluluğu* (Ed.: Adem Solak). Ankara: Anı Yayıncılık.
- Gündoğdu, K., Saracaloğlu, A. S., Altın, M. ve Üstündağ, N. (2015). Okul Nöbetlerinin Öğretmen Görüşleri Doğrultusunda İncelenmesi: Problemler ve Öneriler. *İlköğretim Online*, 14 (1), 276-294.
- Işık, H. (2004). Okul Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme. *Milli Eğitim Dergisi*. (164), 69-83.
- İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu (2012). 17/11/2018 tarihinde <http://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.6331.pdf> adresinden alınmıştır.
- Kahveci, N. G. (2012). Genel Liselerde Karşılaşılan Disiplin Sorunlarının Uzamsal İncelenmesi: İstanbul'dan Bir İlçe Örneği. *Educational Policy Analysis and Strategic Research*, 7 (1).
- Karaca, D. (2009). *İlköğretim Okullarında Yöneticilerin İnsan Kaynakları Yönetimi İşlevlerini Yerine Getirebilme Yeterlilikleri ile Öğretmenlerin Örgütsel Bağlılıkları Arasındaki İlişki*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Antalya: Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

- Karacan, E. ve Erdoğan, Ö. N. (2011). İşçi Sağlığı ve İş Güvenliğine İnsan Kaynakları Yönetimi Fonksiyonları Açısından Çözümsel Bir Yaklaşım. *Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (21), 102-116.
- Karakütük, K., Özbal, E. ve Sağlam, A. (2017). Okul Yönetiminde Okul Güvenliğini Sağlamak İçin Yapılan Uygulamalar Konusunda Öğretmen ve Okul Müdürlerinin Görüşleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13 (3), 1214-1232.
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayınları.
- Kılıç, L. (2011). İş Sağlığı ve Güvenliği Kavramı ve 4857 Sayılı İş Kanunu Madde 77 Kapsamında İşverenin Yükümlülüğü. *Sicil Dergisi*, Haziran Sayısı.
- Kütük, Ö. (2008). *Liselerde Okul Güvenliğine Yönelik Bir Çalışma*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- MEB (2014). Uyuşturucu Kullanımı ve Bağımlılık ile Mücadele (2014/20). 19/11/2018 tarihinde https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/18112817_genelge.pdf adresinden alınmıştır.
- MEB (2014). Uyuşturucu Kullanımı ve Bağımlılıkla Mücadele Genelgesi. Karar Sayısı: 26670320/160.02/3938012. 19/11/2018 tarihinde https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/18112817_genelge.pdf adresinden alınmıştır.
- MEB (2015). Uyuşturucu Kullanımı ve Bağımlılık ile Mücadele (2014/20). 23/11/2018 tarihinde https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2014_09/18112817_genelge.pdf adresinden alınmıştır.
- MEB (2018). Okul Güvenliği Genelgesi. 05/05/2018 tarihinde <http://www.meb.gov.tr/okul-guvenligi-genelgesi-yayimlandi/haber/16262/tr> adresinden alınmıştır.
- MEB (2018). Okullarda Güvenlik önlemlerinin alınması (2018/10). 19/11/2018 tarihinde <https://www.memurlar.net/haber/744879/meb-den-okullarda-guvenlik-onlemlerinin-alinmasina-dair-genelge.html> adresinden alınmıştır.
- Memduhoğlu, H. B. ve Taşdan, M. (2008). Okul ve Öğrenci Güvenliği: Kavramsal Bir Çözümleme. *Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 3 (34), 69-83.
- Mercin, L. 2005. İnsan Kaynakları Yönetimi'nin Eğitim Kurumları Açısından Gerekliliği ve Geliştirme Etkinliği. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 4 (14), 128-144.
- Merriam, S. B. (2015). *Nitel Araştırma, (S. Turan, çev.)*, Ankara: Nobel Yayınları.
- Miles, M. B. ve Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis* (2. Baskı.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Okullarda Afete Hazırlık (2010). 22/11/2018 tarihinde https://www.ibt.org.tr/userfiles/files/MEDIA_files_19_615.pdf adresinden alınmıştır.
- Palmer, M. ve Winters, K. T. (1993). *İnsan kaynakları (D. Şahiner, Çev.)*. İstanbul: Rota Yayınları.
- Patton, M. Q. (2014). *Nitel araştırma yöntemleri, beş yaklaşıma göre nitel araştırma ve araştırma deseni*. (Çev. Ed. M. Bütün ve S. B. Demir). Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Saldamlı, A. (2008). İnsan Kaynakları Yönetiminde Bilişim Teknolojisinin Kullanımına Yönelik Bir Araştırma: Tekirdağ Örneği. *İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi*, 7 (13), 239-263.
- Sümer, H. H. (2013). *Bireysel Basın İş Hukuku*. Konya: Mimoza Yayınları.
- Tunç, B., Yıldız, S. ve Doğan, A. (2015). Meslek liselerinde disiplin sorunları, nedenleri ve çözümü: bir durum analizi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15 (2), 384-40.
- Turhan, M. ve Turan, M. (2012). Ortaöğretim Kurumlarında Güvenlik. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi [Educational Administration: Theory and Practice]*, 18 (1), 121-142.
- Türkmen, M. (2004). *Ortaöğretim Kurumlarında Okul Güvenliği İle İlgili Yaşanan Sorunlar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ulusoy, M. E. (2013). *İşverenin İş Sağlığı ve Güvenliği Açısından İşyerinde Örgütlenme Yükümlülüğü*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Welsh, W. N. (2000). The Effects of School Climate On School Disorder. *Annals of the American Academy of Political and Social Sciences (ANNALS-AAPSS)*, 567, 88-107.
- Yaman, E. (2010). Psikoiddite (mobbinge) maruz kalan öğretim elemanlarının örgüt kültürü ve iklimi algıları. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 10 (1), 547-578.
- Yıldırım, A. ve Bakır, M. (2014). İnsan Kaynakları Uygulamaları Açısından İşçi Sağlığı Ve İşçi Güvenliği Tedbirleri Üzerine Bir Değerlendirme. 03/04/2018 tarihinde [https://www.iku.edu.tr/upp/8562/files/Arzu-Y%C4%B1ld%C4%B1r%C4%B1m\(1\).pdf](https://www.iku.edu.tr/upp/8562/files/Arzu-Y%C4%B1ld%C4%B1r%C4%B1m(1).pdf) adresinden alınmıştır.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, A. ve Şimşek H. (2011). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, Akyol, E. (2018). Okul Güvenliği İle İlgili Yapılan Çalışmaların İncelemesi. 01/06/2018 tarihinde <http://dergipark.gov.tr/download/article-file/256137> adresinden alınmıştır.
- Yıldız Akyol, E. (2015). Okul Güvenliği İle İlgili Yurtiçinde ve Yurtdışında Yapılan Çalışmaların İncelemesi. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 13 (1), 1-12.
- Yılmaz, F. (2010). Türkiye'de İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetlerinde ve Örgütlenmesi: Sağlık ve Güvenlik Birimleri Hakkında Yönetmeliğin Eleştirel Bir Değerlendirmesi. 17/04/2018 tarihinde <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/1124.pdf> adresinden alınmıştır.
- Yılmaz, K. ve Altinkurt, Y. (2011). Göreve Yeni Başlayan Özel Dershane Öğretmenlerinin Kurumlarındaki Çalışma Koşullarına İlişkin Görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11 (2), 635-650.
- 2017-2018 Eğitim-Öğretim Döneminde Okulların Çevresinde Alınacak Güvenlik Tedbirleri. 05-05-2018 tarihinde <https://www.icisleri.gov.tr/2017-2018-egitim-ogretim-doneminde-okullarin-cevresinde-alinacak-guvenlik-tedbirleri> adresinden alınmıştır.